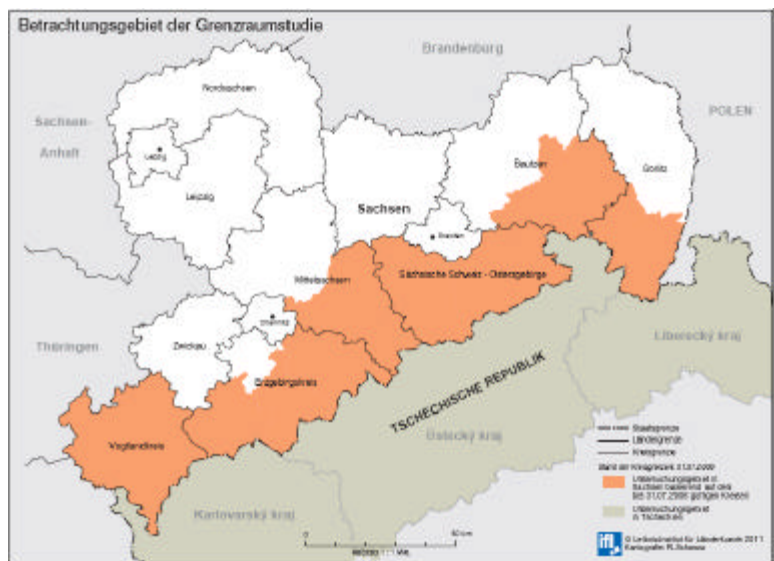

HLAVNÍ PLÁN REGIONÁLNÍHO ROZVOJE V CESKO-SASKÉM POHRANICÍ

Pracovní verze ze saského pohledu

Predložená pracovní verze hlavního plánu regionálního rozvoje v cesko-saském pohranicí představuje současný stav strategického záměru (jeho saskou část) společné cesko-saské studie o pohranicí. V rámci dnešní konference s názvem „Regionální rozvoj a perspektivy v pohranicí – příklad Česko – Sasko“ budeme diskutovat o dosud dosažených výsledcích v procesu zpracování této studie o pohranicí. Jak přednášky tak diskusní příspěvky z dnešní konference budou začleneny do dalšího průběhu studie.

Na pozadí nového směřování kohezní politiky v souvislosti se Strategií Evropa 2020, se zavedením nového cíle kohezní politiky v oblasti územní soudržnosti a probíhajícími přípravnými pracemi s ohledem na programové období 2014-2020 se pro územní plánování otevírají nové výzvy a perspektivy. V budoucnu bude právě v pohranicí kladen větší důraz na strategické a integrované podněty. Do tohoto kontextu se radí právě zpracovávaná studie o cesko-saském pohranicí. Jedná se o přeshraniční koordinovanou a integrovanou celkovou strategii. Pohranicí je součástí tradičního hospodářského a kulturního prostoru Sasko-Cesko-Dolní Slezsko. Zkoumaná oblast zaujímá kompletní cesko-saské pohranicí v rozměrech programu Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013. Na saské straně tato oblast zahrnuje dva okresy a části čtyř pohraničních okresu, na české straně je toto území tvořeno třemi kraji. Hranice mezi Saskem a Českou republikou je dlouhá celkem 454 km.

Při přeshraniční spolupráci je třeba rozlišovat různé úrovně, na kterých probíhá koordinace a strategické rozvojové procesy v přeshraničním kontextu:

- **Celoplošné zapojení cesko-saského pohranicí do Evropy**

V budoucnu je třeba využít potenciálu tradičního hospodářského a kulturního prostoru Sasko-Cesko-Dolního Slezska jako spojovacího článku ve střední Evropě. Cesko-německé pohranicí jako součást tohoto hospodářského a kulturního prostoru Sasko-Cesko-Dolní Slezsko se nachází na rozhraní mezi západní a střední/východní Evropou. Zatímco Mnichov se nachází ještě v západoevropském prostoru, leží Praha, Berlín a Vratislav již ve střední Evropě jako nové možné zóny pro evropskou integraci. Cesko-saské pohranicí se musí rozvíjet s ohledem na tuto skutečnost. Posílení a rozvoj pro pohranicí významných evropských dopravních koridorů a transevropských sítí – obzvláště koridoru TEN-T v úseku Berlín-Dráždany-Praha – je třeba vnímat jako podpurný prvek. V tomto kontextu je však také třeba posílit spolupráci mezi vyššími centry v pohranicí (Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec a také městy Plauen a Bautzen jako součástí vyššího centrálního svazku) a podporovat spolupráci s metropolemi Prahou a Vratislaví stejně jako s přílehlými vyššími centry (Dráždany, Chemnitz, Zwickau) jako součástmi metropolitního regionu Střední Německo.

- **Územní plánování na úrovni Spolkové republiky a spolkových zemí**

Spolupráce v cesko-saském pohranicí a koordinace hlavních bodů územního rozvoje se odehrává na úrovni státu a spolkových zemí v různých grémiích. Koordinace a přeshraniční schvalování procesu územního rozvoje v pohranicí jsou začleneny do procesu plánování. Koordinaci provádí cesko-saská pracovní skupina pro územní rozvoj (úroveň regionálního plánování) a všechny dotčené instituce na české a saské straně.

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

AKADEMIE
FÜR RAUMFORSCHUNG
UND LANDESPLANUNG
LEIBNIZ-FORUM FÜR RAUMWISSENSCHAFTEN

Rozvoj prostoru pro spolupráci a objevení potenciálu jsou důležitými úkoly územního plánování v pohranicích. V česko-saském pohranicích jsou stanovena **dílčí území**, která mají rozdílný potenciál pro regionální rozvoj. Jsou to:

- rozhraní čtyř zemí Sasko-Cesko-Bavorsko-Durynsko
- Krušné hory
- Česko-saské Švýcarsko
- trojmezí Sasko-Cesko-Polsko.

K posílení stávajících záměrů na rozvoj v oblastech, které jsou částečně slabé a jednostranně strukturované, k intenzifikaci regionální přeshraniční spolupráce a k podpoře strukturálních změn v hospodářství je třeba pro tyto pohraniční oblasti vymezit a realizovat zvláštní úkoly regionálního rozvoje.

▪ Užší česko-saské pohranicích

V užším pohranicích má navíc zvláštní význam **interkomunální spolupráce**. Podpora dlouhodobé spolupráce a koordinace záměrů na rozvoj menších území jsou podstatné pro formování společného životního a hospodářského prostoru, např. při zvládání důsledků demografických změn. Především v **hraničních městech/hraničních obcích** nabývá koordinace a společné komunální plánování na významu pro rozvoj pohranicích. Díky účasti obyvatel a regionálních zástupců na obou stranách hranice lze docílit společenské shody, která má velký význam pro úspěch lokálních a regionálních iniciativ, a tím také zlepšit rámec pro hospodářskou spolupráci.

Výchozí situace v česko-saském pohranicích

Polycentrální územní struktury – strukturálně slabé regiony	Sídelní strukturu na obou stranách hranice formují polycentrální územní struktury. České území je převážně osídleno řídejší než saské pohranicích. Velký počet malých obcí v českém pohranicích je spjat s nízkou výkonností. Vytváření mikroregionu v Česku zlepšuje také potenciály přeshraniční spolupráce. Důležitým formujícím prvkem jsou navíc velká souvislá přírodní území jako Krušné hory nebo Česko-saské Švýcarsko, která navíc zesilují význam hranice.
Územní plánovací koncepty zaměřené na vlastní rozvoj – posílení pohranicích je do budoucna nezbytné	Aktuální koncepty územního plánování na obou stranách hranice jsou zaměřeny především na vlastní rozvoj. Důsledné posilování pohranicích, např. přiřazením funkcí centrálním obcím, není momentálně dané. Na německé straně se rozvoj v pohranicích soustředí do středních a základních center. Česká strana se zaměřuje na rozvoj tří krajských měst (Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec). V zásadě byl při plánování na obou stranách hranice rozpoznán význam pohranicích, tento význam však má – v porovnání s požadavky – příliš malé bezprostřední důsledky pro toto plánování.
Organizace přeshraniční spolupráce v oblasti územního plánování	Přeshraniční spolupráce v oblasti územního plánování probíhá na všech úrovních plánování a zahrnuje vzájemné informování, koordinaci územních plánů a významných územních záměrů s možným přeshraničním dopadem, aby se plánování dalo přeshraničně optimalizovat respektive aby se zabránilo protichůdnému jednání. Tuto spolupráci představují především bilaterální grémia jako Česko-německá pracovní skupina pro spolupráci v oblasti územního rozvoje, Česko-saská pracovní skupina pro přeshraniční spolupráci a Česko-saská pracovní skupina pro spolupráci v oblasti územního rozvoje, pracovní skupiny euroregionu stejně jako odborná stanoviska a odborná koordinace územního plánování. Projekty jako CROSSDATA (součást projektu Cíl 3 na vybudování společného webového informačního portálu územního plánování) zlepšují základy pro spolupráci.
Trendy demografického vývoje – snížení počtu obyvatel v celém pohranicích	Na saské straně je přetrvávající odchod obyvatelstva spojen s vzrůstajícím stárnutím (2006 až 2010 -4,5%). Do roku 2025 se předpokládá další pokles o 200 000 obyvatel. Snížení počtu obyvatel vyplývá na jedné straně z přirozeného vývoje, na druhé straně je tento efekt navíc zesílen odcházením. Dobře vzdělaní obyvatelé, kteří představují ekonomický potenciál, budou i nadále

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

 AKADEMIE
FÜR RAUMFORSCHUNG
UND LANDESPLANUNG
LEIBNIZ-FORUM FÜR RAUMWISSENSCHAFTEN

	<p>odcházet do ekonomicky prosperujících regionů a – umocněno pokračujícím stárnutím – bude nadále vzrůstat nedostatek kvalifikovaných pracovních sil v saském pohrančí. Tím pravděpodobně vznikne také tlak na český trh práce.</p> <p>Na české straně nastal tento negativní trend ve vývoji počtu obyvatel s časovým zpožděním. Doposud lze vedle migrace z venkova do měst, trendu suburbanizace prokázat i nárůst počtu obyvatel přímo v hranicích obcích. Do roku 2030 však na obou stranách hranice zaznameneáme znatelný úbytek počtu obyvatel.</p>
<p>Žádný přeshraniční trh s byty</p>	<p>Pres velký počet prázdných bytů na saské straně nebyl momentálně zaznamenán zvýšený zájem českých občanů o bydlení v Sasku.</p>
<p>V dílčích oblastech je ohrožena sociální infrastruktura</p>	<p>Sítí zařízení poskytujících služby veřejného zájmu je čím dál tím méně. Na české straně je navíc ve zdravotnictví mnohem menší dostupnost péče. Procesy koncentrace při zásobování zbožím a při poskytování služeb jdou ruku v ruce s nízkou nebo se zhoršující nabídkou místní veřejné dopravy.</p>
<p>Nízká finanční a inovativní síla omezuje potenciály rozvoje</p>	<p>Hospodářství v pohrančí vykazuje převážně malé a střední podniky s částečně nízkou inovativní a finanční silou. To skrývá nebezpečí, že se části pohrančí dlouhodobě stanou „low-tech oblastmi“, pokud nedojde díky spojení s vědeckými zařízeními ke zřízení vývojových center, jak dokládají společnosti působící v oblasti solární energie a případ města Freiberg, kde vzniklo celostátní centrum pro polovodičové materiály.</p>
<p>Propojení hospodářského trhu a trhu práce je na nízké úrovni</p>	<p>Zájem o přeshraniční hospodářskou spolupráci je nyní ještě relativně malý, to samé se týká zakládání poboček českých podniků v saském pohrančí ale i naopak. Rozdílné struktury podniků, všeobecné výhrady a chybející transparentnost možných partnerů pro spolupráci na poli dodavatelských vztahů ztěžují rozvoj hospodářského prostoru.</p> <p>Výměna pracovních sil se zadržává na nízké úrovni jak kvůli jazykové bariéře tak kvůli chybející kompatibilitě vzdělání. Nedostatek odborných pracovníků na obou stranách hranice situaci ještě více znesnadňuje. V budoucnu lze očekávat narůstající přeshraniční propojení díky využití tzv. „pendlerů“ (viz začínající vývoj v oblasti zdravotnictví).</p>
<p>Trendy vývoje hospodářské struktury pro pohrančí</p>	<p>Na saské straně vycházíme z přetrvávající terciarizace hospodářství. V kontextu demografických změn očekáváme obzvláště silný nárůst významu v oblasti služeb v blízkosti místa bydliště, naopak bude klesat podíl zaměstnanosti v oblasti veřejných služeb a v oblasti remeslné výroby.</p> <p>Prognózy zaměstnanosti pro Česko říkají, že dojde k dalšímu vyrovnání podílu v sektorech zemědělství, služeb a remeslné výroby mezi německými a českými regiony. Na obou stranách hranice tendence vzroste poptávka po službách a obzvláště po službách pro starší lidi v blízkosti jejich místa bydliště.</p> <p>Využití potenciálu rozvoje v oblasti cestovního ruchu bude záviset především na míře rozvoje a podobě turistické infrastruktury a profilaci přeshraničních turistických oblastí. Stávající spolupráce je dosud výrazně regionálně diferencovaná.</p>
<p>Dopravní infrastruktura v pohrančí je dobře připravená avšak vykazuje rozdílnou výkonnost</p>	<p>Spojení v česko-saském pohrančí v osobní a nákladní dopravě se odehrává na 32 silnicích, 9 železničních spojeních a na vodní cestě řeky Labe. Do konce 80. let zaujímala výstavba přeshraničních rychlostních silnic v česko-saském pohrančí pouze podradnou roli. Vzhledem k charakteru reliéfu navíc mnoho silnic probíhá soubežně s hranicí. V porovnání s Bavorskem a Rakouskem byla na území Česko-Sasko (navzdory pohorím) vybudována kvalitní silniční síť (mj. přeshraniční dálnice Drážďany – Praha). Problémy v silniční síti představují omezení v tonáži ale částečně také chybející možnost projetí přechodových bodů na přeshraničních regionálních a</p>

místních silnicích.

Zásadní problémy v železniční dopravě na existujících přeshraničních tratích spočívají v cestovní době pro osobní dopravu a v době přepravy pro nákladní dopravu.

Užší pohraničí je výrazně ovlivněno různorodým geografickým potenciálem

Pohraničí je ovlivněno geografickými prvky, jako je například horský hřeben od Šumavy na západní hranici Česka po Jizerské hory a Krkonoše na severní hranici.

Zároveň vede tato geografická situace k tomu, že především na česko-saské hranici existuje několik národních parků a mnoho chráněných území Natura 2000. Navíc se v případě jádra pohraničí jedná o oblast s velkým podílem nerozdělených volných ploch.

Významné oblasti činnosti při přeshraniční spolupráci

Na základě územních, kulturních, sociálních, politických a právních hranic, které od sebe regiony oddělují, je potenciál pro přeshraniční spolupráci omezen a nelze jej momentálně plně vycerpat. O to důležitější je domluvit se na významných oblastech spolupráce, zapojit aktéry v pohraničí a podporovat trvale udržitelný přeshraniční rozvoj. S pomocí programu INTERREG A jako jednoho z centrálních nástrojů evropské kohezní politiky, kterými jsou zmírňovány vývojové rozdíly a kterými má být posilována přeshraniční spolupráce, lze při odpovídajícím nastavení nadále podporovat procesy přeshraničního regionálního rozvoje.

Na přeshraniční spolupráci je třeba nahlížet jako na jeden ze stavebních kamenů rozvoje v pohraničních regionech. V závislosti na stanovených úkolech je smysluplné různě uchopit jednotlivá území.

Koordinované zajištění sociální infrastruktury v pohraničí

Pokles počtu obyvatel a změna věkové struktury vyžadují nová řešení pro **zajištění zásobování na venkovských územích**. Na pozadí této skutečnosti a s ohledem na tendenci se financími prostředky jsou potřeba koncepty na odstranění zdvojených struktur a využití zásobovacího potenciálu v pohraničních regionech, aby bylo zajištěno minimální zásobování v odpovídající dostupnosti. Spojování, propojování a spolupráce, flexibilní nakládání se standardy a nové organizační formy se nesmí zastavit na hranicích států.

Na významu nabývá především propojení služeb na úrovni centrálních obcí. Prirazení přeshraniční zásobovací funkce centrálním obcím by mohlo představovat rámec pro jednání.

Pro tvorbu přeshraničních řešení v oblasti zásobování však v mnoha oblastech, obzvláště ve vzdělávání a zdravotnictví, chybí právní rámcové podmínky. Zde jsou třeba politická jednání.

Nízké propojení hospodářství a trhu práce

Při podpoře rozvoje malých a středních podniků stejně jako při rozšiřování spolupráce v pohraničí plní i nadále Saská průmyslová a obchodní komora, Remeslnická komora a kontaktní místa Ministerstva průmyslu a obchodu na české straně nenahraditelně svou informační a zprostředkovatelskou roli.

Další **rozvoj přeshraničního hospodářského prostoru** vyžaduje na základě vymezení nadnárodních polí působnosti rozvoj technologických sítí a technologické spolupráce. Zde připadá v úvahu společný regionální marketing (jako např. v oblasti kolem Bodamského jezera) a jeho další podpora.

Pro hospodářský rozvoj mají význam také rámcové podmínky jako vytvoření vylepšené infrastruktury pro podniky sídlící v pohraničí (technické propojení - především širokopásmové připojení a dopravní spojení) stejně jako koordinovaný rozvoj a marketing průmyslových lokalit v pohraničí. Do tohoto kontextu se radí také koordinovaná řešení přeshraničního průzkumu a přeshraničního rušení skladu.

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

 AKADEMIE
FÜR RAUMFORSCHUNG
UND LANDESPLANUNG
LEIBNIZ-FORUM FÜR RAUMWISSENSCHAFTEN

Rostoucí poptávka po pracovních silách především na saské straně ale také vývoj společného hospodářského prostoru přitom vyžadují nová řešení v sektoru vzdělávání a dalšího vzdělávání (preshranicní vzdělávací spolek; koordinované nabídky práce a dalšího vzdělávání). Vedle odborných aspektů hraje důležitou roli také výuka jazyku.

Vedecká spolupráce jako možný motor rozvoje hospodářského prostoru

Významný přínos ke stabilizaci pohraničních regionů může znamenat také **rozšíření spolupráce vědeckých institucí a spolupráce vědy s regionálními podniky.**

Objevení možností specializace a spolupráce vědeckých zařízení, společné využití materiálně technické základny a rozšíření počtu společných studijních programů na vytvoření jedinečných prodejních argumentů slouží k zachování vědecké lokality v pohranicích.

Do toho se radí spolupráce s regionálními podniky respektive vytvoření klimatu pro inovativní založení nových podniků. Užší spolupráce je podstatná pro regionální rozvoj území, zajištění rámcových podmínek hospodářského rozvoje (výzkumný potenciál, zajištění kvalifikovaných pracovních sil, faktor vzdělávání).

Pro rozvoj hospodářského prostoru nabývá na významu především na aplikaci zaměřený přenos inovací. Preshranicní spolupráce v inovačních centrech a podnikatelských inkubátorech by mohla plnit podpurnou funkci.

Preshranicní turistické destinace jako střednědobý cíl

Hlavním cílem rozvoje turistiky je **zajištění konkurenceschopnosti cestovního ruchu.** Na prvním místě se vedle rozvoje výkonné infrastruktury nachází zajištění kvality nabídky a servisu a zajištění kvalifikovaných pracovních sil. Základními tématy jsou rozvoj kulturní, městské, aktivní, rodinné, zdravotní a wellness turistiky a především nadregionálně propagovatelné nabídky.

Pro pohranicích to znamená zaměřit se především na koordinovanou výstavbu turistické infrastruktury, především vytváření sítě turistických tras (peší trasy, cyklotrasy, zimní trasy) ale také na koordinovanou výstavbu zařízení relevantních pro cestovní ruch v bezprostředním pohranicích. Velký význam při tom má interkomunální preshranicní organizace a koordinace.

Vytváření společných preshranicních destinací je třeba hodnotit jako krok, který profesionalizuje rozvoj a marketing turistických oblastí. Názorným příkladem je spolupráce v oblasti Česko-saského Švýcarska. Pro Krušné hory je společná kandidatura projektu Montanregion Erzgebirge/Krušnohory na seznam světového dědictví UNESCO důležitým krokem pro další formování spolupráce.

Zlepšení propustnosti hranic a dopravní infrastruktury

Prognózy vychází z dalšího nárůstu preshranicní dopravy a především z nárůstu silniční nákladní dopravy. Od **zlepšení dopravní infrastruktury a propustnosti hranic** lze očekávat pozitivní impulzy jak pro hospodářský vývoj a cestovní ruch tak pro funkčnost společného životního prostoru.

Pro zlepšení dopravního spojení v pohranicích mají zvláštní význam následující projekty:

- výstavba silnice B178-nová- Zittau - Sienawka (PL)- Liberec
- výstavba silnice B 174 mezi Chemnitz a hranicním přechodem Reitzenhain
- B 92 mezi Oelsnitz a hranicním přechodem Schönberg
- S 309 mezi Adorfem a hranicním přechodem Ebmath

- vysokorychlostní trať Dráždany-Praha
- rozšíření železniční trati (Görlitz/Dráždany) -Zittau-Liberec
- rozšíření a elektrifikace v úseku Plauen-Bad Brambach-hranice D/CZ-(Cheb)

Úkoly pro další výstavbu silniční a železniční sítě v pohranicích je třeba s ohledem na regionální požadavky aktualizovat a realizovat preshranicně. Proto je nezbytná neustálá preshranicní koordinace.

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

 AKADEMIE
FÜR RAUMFORSCHUNG
UND LANDESPLANUNG
LEIBNIZ-FORUM FÜR RAUMWISSENSCHAFTEN

Rámcové podmínky pro hospodářský rozvoj představují především opatření v souvislosti s kompatibilitou výstavby/propustnosti přechodových bodů a povolení pro české a německé silnice. V této souvislosti může být nutné resp. žádané zvýšení tonáže a budování obchvatu obcí.

Zajištění přeshraniční mobility

Rozvoj mobility je ovlivňován zásadními aspekty: poklesem počtu obyvatel, stárnutím společnosti, zvýšenou motorizací a zvýšenými přepravními výkony, změnami ve volbě dopravního prostředku. Přeshraniční mobilitu představuje především motorizovaná individuální doprava, ale je také výrazně ovlivňována **nabídkou veřejné místní dopravy**. Přeshraniční veřejnou dopravu je třeba rozvíjet co do výkonnosti, orientace na poptávku, atraktivity, ekologie a vztahu k cestujícím. To znamená zajištění/vytvoření podmínek pro infrastrukturu rozšíření nabídky veřejné dopravy, propojení místní dopravy s nadregionální dopravou a rozvoj nabídek, které jsou vhodné jak pro každodenní provoz tak pro cestovní ruch.

V česko-saském pohraničí existují různé přeshraniční koordinované nabídky jako například tarify, které jsou vícejazyčně propagovány na obou stranách hranice (např. EgroNet, jízdenka Labe-Elbe, jízdenka EURO-NISA). Požadavky na rozvoj lze zaznamenat především v oblasti zajištění minimální nabídky, dalšího propojení s dálkovou dopravou ale také v zavedení taktu. V budoucnu bude také třeba nabídnout alternativní možnosti (autobus/taxi na zavolání, nákupní autobus) přeshraniční dopravy především v řídké osídlených oblastech v užším pohraničí.

Ve stejném kontextu je smysluplná další výstavba sítě cyklostezek jak pro každodenní provoz tak pro rozvoj cestovního ruchu. Zde je třeba preferovat koordinovanou hospodářsky a ekologicky trvale udržitelná řešení.

Využití potenciálu na přeshraniční technické propojení rozvodných a odpadních sítí

Vedle koordinace tras pro rozvodné sítě na velkých územích (např. plynovod OPAL) leží těžiště na variantách pro dodávky energií na menších územích (jako ve Šluknovském výběžku).

Zvláštní **potřeba koordinace** existuje v kontextu změny energetické politiky **při rozvoji využívání obnovitelných zdrojů energie**. V Sasku jsou v regionálních plánech zaneseny plochy pro využití větrné energie, přitom se však ve zvláště citlivých oblastech horského hřebenu Krušných hor nepočítá s výstavbou žádných dalších zařízení. Především u preferované rekonstrukce nebo také u nového zanesení nelze především v Krušných horách vyloučit uživatelské konflikty s přírodou nebo s ekoturistikou. To samé platí pro plánovaný rozvoj na české straně. U citlivých oblastí jako jsou horské hřebeny je obzvláště důležitá brzká informovanost a zapojení do procesu plánování.

Méne relevantní pro územní plánování je trvalé využití biomasy (při výrobě bioplynu). Při zohlednění aspektu trvale udržitelného rozvoje je při přeshraniční spolupráci třeba zabývat se rozvojem lokálních řešení dodávek energií, které se kromě výroby energie zaměřují na kompletní využití tepla a minimalizaci přepravních vzdáleností.

Brzké zapojení hranicních obcí do tvorby regionálních energetických koncepcí přitom může pomoci zabránit konfliktům v rozvoji.

Přeshraniční **likvidace odpadních vod** je na místě především tam, kde na základě nízkého/klesajícího počtu obyvatel nastávají kapacitní problémy ve vytežování stávajících zařízení, resp. kde je lze očekávat, kde existuje společný zájem nebo kde se z topografických důvodů nabízí jen málo stanovišť pro centrální systém likvidace. Rozhodnutí, zda plánovat centrální nebo decentrální řešení, je třeba učinit na základě výzkumu hospodárnosti. Dosud byl existující potenciál využit jako v případě obce Vejprty (CZ), jejíž čistírku využívá i obec Bärenstein v Krušných horách.

Realizace přeshraniční, **optimalizované spolupráce v oblasti odpadového hospodářství** může vést k synergickým efektům jako např. k optimalizaci přepravních vzdáleností, k lepšímu plnění právních nariadení EU a k vyššímu vytížení zařízení. Důležitým předpokladem pro intenzifikaci přeshraniční spolupráce v oblasti odpadového hospodářství je především zlepšení komunikace a výměny informací mezi německými a českými úřady a společnostmi a sdruženími likvidujícími odpady. Jako příklad lze použít současné zkoumání potenciálu spolupráce mezi okresem Görlitz a Libereckým krajem.

Ochrana a rozvoj
atraktivního přírodního
území díky koordinovaným
opatřením

Na základě rozsáhlých krajinných vztahu a vztahu k životnímu prostoru panuje nutnost přeshraniční **koordinace opatření při ochraně životního prostředí a při péči o krajinu**. Ta zahrnuje především koordinovaný rozvoj národního parku Česko-saské Švýcarsko (společná žádost o zapsání na seznam světového přírodního dědictví UNESCO), přírodního parku Krušné hory/Vogtland a přírodního parku Žitavské hory.

V případě dalších v užším pohraničí se nacházejících/přeshraničních chráněných krajinných oblastí, přírodních rezervací, přirozených oblastí flory a fauny a ptacích oblastí (SPA) je třeba usilovat o společné vymezení a zajištění koordinovaného rozvoje. V této oblasti má smysl například spolupráce na managementu smernice FFH nebo při přeshraničním krajinném plánování.

Přeshraniční ochrana
životního prostředí jako
trvalý úkol při ochraně
vody, pudy a vzduchu

Realizace rámcové smernice o vodách pro hranicní a přeshraniční vodstva vyžaduje konkrétní formulaci společných cílů hospodářství pro druhý plán oblasti povodí.

Pro přirozené přeshraniční napájení vodárenských zařízení sloužících k zásobování vodou je třeba zajistit, aby byly na obou stranách příslušné plochy považovány za ochranné pásmo vodního zdroje (jako povodí prehradních nádrží s pitnou vodou Klingenberg-Lehnmühle, Rauschenbach). To samé se týká ochrany léčivých pramenu.

Stávající cíl dále **omezovat** přímý **záběr nových ploch** pro bydlení, dopravu a průmysl na základě jejich negativního dopadu na funkčnost životního prostředí až po ovlivňování krajinného rázu vyžaduje rozmanitá opatření. Zvláštní význam získává v pohraničním regionu výměna zkušeností v oblasti trvale udržitelné správy ploch, při tvorbě katastru pro plochy ležící ladem stejně jako při revitalizaci průmyslových lokalit a rekultivaci dlužných lokalit.

Vyšší znečištění vzduchu škodlivinami se ještě vyskytuje v příhraničních oblastech východního a středního Krušnohoří. Při jižním proudění větru („český vítr“) zde lze především v zimě naměřit zvýšené hodnoty. Cílem je vytvořit opatření, která by snížila množství vypouštěných škodlivin z cetných velkých spalovacích zařízení v severních Čechách.

Podpora opatření
sloužících k trvalé
ochraně před povodněmi

Povoden v srpnu roku 2002 přispěla k velmi úzké spolupráci úřadu v pohraničí. V rámci probíhajícího projektu LABEL se pracuje na vytvoření **plánu managementu rizik** pro reku Labe, které je třeba v budoucnosti realizovat. To se týká také preventivních opatření proti povodním jako výsledku projektu INTERREG III B - OderRegio pro reku Odru resp. pro Lužickou Nisu.

Zároveň ve vyšší míře probíhají společná školení vodní záchranné služby pro celé česko-saské pohraničí.

Rostoucí význam trvalých
zámeru ve smyslu
ochrany klimatu v
pohraničí

Z pohledu **predpovídaných zmen klimatu** existuje v pohraničí specifická zranitelnost především v oblastech zemědělství a lesního hospodářství (letní sucha a extrémní počasí), vodního hospodářství (vzrůstající ohrožení z důvodu povodní na Labi/Odre, období sucha s regionálními nedostatky vody), ochrany horských oblastí, posunutí životních prostor zvířat a rostlin ale také cestovního ruchu (jistota

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

 AKADEMIE
FÜR RAUMFORSCHUNG
UND LANDESPLANUNG
LEIBNIZ-FORUM FÜR RAUMWISSENSCHAFTEN

snehu, splavnost). Pro opatření jako jsou přestavba lesa, ochrana proti erozi, ochrana proti povodním, energeticky úsporný a integrovaný rozvoj sídelních a dopravních ploch, klima chránící využití země, územní prevence pro klimaticky snesitelné zásobování energií ale také trvalé využití obnovitelných zdrojů energie je třeba přeshraničního přístupu a přeshraniční koordinace.

Bezpečnost a ochrana
před katastrofami vyžadují
spolupráci a společné
koncepty

Rozvoj společného životního prostoru vyžaduje především spolupráci při zvládání problémových situací. Sem patří úzká spolupráce při prevenci kriminality ale také rozšíření integrovaného záchranného systému (koncepte společné ochrany před požáry a katastrofami, společného záchranného systému, spolupráce při vzdělávání a společná cvičení).

Posílení přeshraniční komunikace a přeshraničního plánování

Zakotvení rámcu pro
jednání o spolupráci
pomocí vlastních
závazných záme

Koncepty územního rozvoje, obzvláště koncepty překračující státní hranice, jsou založeny na principu dobrovolnosti a lze je realizovat pouze tehdy, pokud se k nim samostatně zavážeme. V popředí se přitom častěji nachází koncepční úvahy a koordinace cílů než určující prvky.

Vypracováním „Cesko-saské studie o pohranicích“ ve smyslu **hlavního plánu pro pohranicích** pro celou oblast cesko-saského pohranicích má být položen základ pro budoucí plánování. Studie o pohranicích jako přeshraničně koordinovaná, integrovaná celková strategie by mohla být společným nástrojem k rozvoji přeshraniční spolupráce, pokud se podaří do jednotlivých plánů zakotvit pole pro jednání a doplnit je konkrétními postupy projektu a zjistit je pomocí vlastních závazných záme. To zahrnuje také etablování kontroly úspěšnosti – evaluace.

Intenzifikace a
harmonizace plánování

Důležité je **ukotvit stanovené rámce v národních nástrojích plánování** jako jsou zemský rozvojový plán/regionální plán (Sasko) a zásady územního rozvoje/ územní plány kraje (Cesko). To se týká mj. koordinovaného vykazování nadregionálních spojnic, regionálních a rozvojových spojnic, centrálních obcí s přeshraniční zásobovací funkcí ale také dalších těžišť rozvoje. Při tom je také třeba zohlednit rozdílné postupy v plánování jako například u vykazování spojnic nebo rozdílné role centrálních obcí.

Navíc je třeba **rozšířit spolupráci překračující různé úrovně plánování**:

- vypracování přeshraničních odborných konceptů rozvoje (např. doprava, cestovní ruch, ochrana klimatu)
- rozšíření práce s neformálními zámery plánování (např. další podpora přeshraničních regionálních konceptů rozvoje) na základě chybějících předpokladů pro nosné formální plánovací nástroje pro rozvoj pohranicích. V tomto ohledu by mohla pomoci např. realizace modelového projektu ze strany Spolkového ministerstva dopravy, stavebnictví a rozvoje měst.
- neformální dílčí koncepty pro regionálně diferencované problémové stavy jako například koncepty přeshraničního maloobchodu

Komunikace a kontinuita

Operné body pro trvalé
zlepšení přeshraničního
plánování a přeshraniční
spolupráce

Vybudování a spravování osobních kontaktů je rozhodujícím základem pro procesy koordinace. Rozšíření příslušné sítě je proto – vedle formálních a neformálních nástrojů – rozhodující pro úspěch přeshraničních záme v oblasti plánování.

Projektová úroveň

Při rozvoji projektu přes národní hranice jsou pro účastníky stejné hlavní cíle („win-win situace“) předpokladem pro přeshraniční plánování a realizaci komplexních projektů infrastruktury nebo

rozvoje území. Vedle spolupráce regionálních plánovacích svazu nebo krajských samospráv a obcí by mely zavedené euroregiony být více využívány pro strategickou a projektovou spolupráci na regionální úrovni.

Struktury, právní systémy a systematika podpory

Rozdíly v právních systémech a ve formě správy (napr. chybející saské kraje, chybející zemská reditelství srovnatelných partnerů na české straně) znatelně ztěžují spolupráci. O to důležitější je a bude koordinovaná spolupráce na různých úrovních účastníků.

Z pohledu podpory jsou stanovena různá težiště. Neexistence tří-/vícestranných operačních programů ztěžuje vytváření trilaterálních přeshraničních projektů v trojmezí.

Posílení role euroregionů v
jejich funkcích moderátorů
a tvůrců přeshraniční
spolupráce

Z důvodu uskutečněního procesu rozšíření EU a změny rámcových podmínek (Územní agenda 2020, právní nástroje, územní reformy) by mělo dojít k prozkoumání zavedených struktur přeshraniční spolupráce, především u euroregionů, co se jejich obsahového zaměření a funkcí týče. Sem spadá napr.

- evaluace a aktualizace přeshraničních regionálních konceptů (zajištění a zvýšení kontinuity)
- role a úkoly euroregionů
- využití nástrojů přeshraničního veřejnoprávního seskupení (ESÚS)
- resp. (nové) vymezení kulís v rámci struktur spolupráce..

Připomínky k hlavnímu plánu lze do **15.04.2012** předávat do:

Leibniz-Institut für Länderkunde Leipzig
Dr. Annedore Bergfeld
Email: A_Bergfeld@ifl-leipzig.de

Unterstützt durch:

Bundesministerium
für Verkehr, Bau
und Stadtentwicklung

